

Skolverket
Box 4002,
171 04 Solna

Svar på remiss om Ämnesbetygsreformen, Skolverkets förslag, utkast och konsekvensutredning: diarienummer 2022:55.

Sammanfattning

Remissen avser förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå samt förslag avseende ändringar som rör hantverksprogrammet. diarienummer 2022:55

Skolverket har remitterat förslag till;

- Ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena
- Ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program
- Ändrade examensmål för gymnasieingenjör (vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år)
- Ändrade programmål för gymnasiesärskolans nationella program
- Gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och nationella inriktningar i programstrukturerna för de nationella programmen i gymnasieskolan
- Programgemensamma ämnen i programstrukturerna och i vissa fall ändrad benämning på nationella program i gymnasiesärskolan.

Nationell Estetisk Kongress berör i detta svar endast det som angår det estetiska programmet. Det som har betydelse för vår kategori lärare, skolledare och annan personal vid estetiska program och utbildningar vid gymnasier i Sverige samt, och framför allt, kommande generationer gymnasister.

Vi lämnar synpunkter på förslagen angående

- *Estetiska programmets examensmål och programstruktur* Gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och nationella inriktningar i programstrukturerna för de nationella programmen i gymnasieskolan
- *Gymnasiesärskolans program för estetiska verksamheter programmål och programstruktur,*
- *Konsekvensutredning och missiv samt*
- *Författningsförslag.*

Nationell Estetisk Kongress,

- anser att förslaget om nya examensmål liksom fördelningen på ämnen och nivåer, utifrån Ämnesbetygsreformens krav, i princip är bra. Det blir en grannliga uppgift att implementera de nya arbetssätten parallellt med utfasandet av de ”gamla” kurserna och ”tänket”/planeringen för dessa.
Vi kan dock inte undvika att påminna oss hur resonemanget var när programgymnasiet introducerades i början av 1990-talet, för att ersätta de tidigare gymnasielinjerna. Då presenterades hela idén med program och en kursutformad skola som en väg att minska gymnasieelevernas stress. I stället för att få bedömningen i slutet av en lång kurstid, ofta över flera år, skulle eleverna med korta del-kurser kunna ”beta av” sin utbildning i mindre delar. Genom att successivt klara av dessa delar, i stället för en större slutbedömning, skulle stressen för gymnasisterna minska.
- tycker att förslaget om ändring i examensmålet som tydligare öppnar för att elever från estetiska programmet går en yrkesskoleutbildning eller folkhögskoleutbildning som förberedelser för akademiska studier inom det konstnärliga området är bra. Det är en anpassning till den verklighet som gäller för många studenter från estetiska programmet.
- anser förslaget om det programgemensamma ämnet Digitalt skapande är adekvat och vi förutsätter att ämnet ges utbildningsmöjligheter för alla inriktningar. Också att Skolverket guidar tänkbara vägar för de inriktningar som eventuellt tidigare inte varit så ”digitala”. Digitalt skapande blir ett bra ämne att låta eleverna få på hela ES, med tanke på att kunna marknadsföra sig, skapa portfolio, filma föreställningar av olika slag, göra digitala utställningar, skapa möten förbi tid och rum.
- välkomnar kraftigt att historia 2b – kultur (nu historia, nivå 2b) inte längre ska ingå bland de gymnasiegemensamma ämnena på estetiska programmet. Vi delar helt Skolverkets beskrivning av hur det ursprungligen var tänkt, när kursen infördes, att lärare i estetiska ämnen skulle undervisa i kursen, vilken ersatte Kultur- och Idéhistoria (där Estetlärare tidigare undervisat). Det var ett misslyckande som inneburit att flera generationer estetelever gått miste om praktiskt inriktningsanpassad undervisning i historia.
- Välkomnar, som sagt, förstärkningen av digitalt skapande, som programgemensamt ämne och förutsätter att det är ett misstag att inriktningen mode design inte nämns längst ner på sidan 40. (inriktningen mode design presenteras i och för sig först senare i förslaget, men måste självklart också beröras av det gemensamma ämnet.) De skrivningar som är tillagda i programmålen, bl.a. den digitala kompetensen, ser vi positivt på. När det gäller skrivningarna för de olika inriktningarna har en del text tagits bort. Delar av det som tagits bort har lagts till i den gemensamma skrivningen för examensmålen. Dock saknar vi ett ord i skrivningen för Estetik och media ”berätta och beröra i ljud och bilder”, bör kompletteras så att det står berätta och

beröra med ljud, text och bilder. Texten är en viktig del i media och det kan också vara ett estetiskt uttryck. Tidigare skrivning i examensmålet var ”Ljud, bilder och berättande står i centrum”. I programmålet för Medieprogrammet före 2011 var skrivningen ”Bild, text och ljud är byggstenar i utbildningen”. Estetiska programmet är ett högskoleförberedande program och då ser vi det som självklart att text ska vara med som ett sätt att berätta och beröra på medieinriktningen.

- anser att när nu historia, nivå 2b inte längre är obligatorisk borde det programgemensamma ämnet konstarterna och samhället vara på 100 poäng. Det är mycket viktigt att behörigheten att undervisa i detta ämne (oavsett antal poäng) möjliggörs för estetlärare. Idag är det inte självklart att estetlärare har denna behörighet, utan undervisningen hamnar ofta hos en historielärare. Dessa kan mycket väl vara kompetenta och också duktiga inom viss inriktning men precis som Skolverket resonerade tidigare ang. införandet av Historia 2b – kultur, i stället för Kultur- och idéhistoria får det inte finnas risk att estetlärare saknar behörighet till denna undervisning.

Samtidigt togs historiekurserna inom de olika inriktningarna (musik-, dans- och teaterhistoria) bort. Det innebar i förlängningen dock att musik-, dans- och teaterinriktningarnas respektive historiekurser delvis försvann från programmet, då historielärare inte läser konsthistoria eller musik-, dans- eller teaterhistoria som del av lärarutbildningen. (Skolverket, 2022, konsekvensutredning s. 40)

Det finns många områden inom de olika inriktningarna på Estetiska programmet som redan har ”historiska inslag”, t.ex. Medier, samhälle och kommunikation har historiska inslag, Konstarterna och samhället har en del modern historia, Fotografisk bild har historiska inslag etc.

- välkomnar förslaget om den nya inriktningen modedesign, som ersättare för dagens inriktning textil design på hantverksprogrammet. Det är värdefullt att möjliggöra koppling och fortsatt utbildning från denna inriktning mot relevant högskoleutbildning.
- uppskattar mycket förändringen i programstrukturen framför allt för musikinriktningen, i och med den sedan länge önskade delningen av nuvarande Ensemble med körsång till ämnena Ensemble 1 och Körsång 1. Detta är i princip en återgång till hur fördelningen var före Gy2011.
- anser att inriktningen Estetik och Media bör byta namn till Media. Vi har förståelse för att man ville göra en tydlig urskiljning av namnet till GY11 för att betona att Estetik och Media var något annat än det gamla medieprogrammet som var yrkesförberedande. Men nu är det mer än tio år sedan den förändringen genomfördes. Nu är det dags att likställa media med de andra inriktningarna och nöja sig med att programmet heter Estetiska programmet inriktning Media. Dels blir det språkmässigt bättre och mer likvärdigt både när det gäller namnet och betoning på det estetiska.

Nationell Estetisk Kongress, anser ang. Skolverkets förslag till program mål för Estetiska verksamheter på gymnasiesärskolan

- att det är positivt att nyttan av estetik och kommunikation har vidgats med skrivningen ”Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete inom olika områden där estetiska färdigheter och kommunikativa förmågor tas till vara, till exempel inom kultur, omsorg och handel”. Det bör innebära att det blir lättare att ordna praktikplatser till elever på programmet Estetiska verksamheter.
- att förändring i programstrukturen med kursen Service och bemötande, nivå 1, känns relevant i och med att utbildningen vidgats mot omsorg och handel. Kursen Digitalt skapande passar också in och är något tydligare mot det digitala än nuvarande kurs, medieproduktion.

Nationell Estetisk Kongress, anser ang. Skolverkets förslag om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039),

- att flytta en del av nuvarande hantverksprogrammet till Estetiska programmet är positivt, då mode design får bättre förutsättningar för högskoleutbildning. Dock finns det risk att det i många kommuner inte kommer att gå att flytta utbildningen så att den hamnar i samma skolbyggnader som de andra estetiska inriktningarna. Det ser vi som en nackdel, men kanske är det ett övergångsproblem.
- att Hantverksprogrammet med inriktningarna florist, finsnickeri samt övriga hantverk försvinner. Det ser vi som en nackdel eftersom det är en kunskap och tradition som är en del av vår kultur. En del av hantverksprogrammets kunskapsområden ligger nära det estetiska området och därför anser vi att de hantverksmässiga programmen bör finnas kvar i någon form på några ställen i Sverige.

Nationell Estetisk Kongress,

- beklagar att förslaget att införa ett obligatoriskt estetiskt ämne för alla program i gymnasieskolan inte tagits med vid denna revidering. Förslaget om att införa ett obligatoriskt estetiskt ämne om 100 poäng, föreslogs i betänkandet av Gymnasieutredningen ”En Gymnasieutbildning för alla” (SOU 2016:77). Poängen skulle tas från Gymnasiearbetet. Det resonemanget byggde på att Gymnasiearbetet inte är en kurs, utan ett självständigt arbete som bygger på de kunskaper och erfarenheter eleverna skaffat sig under sin gymnasieutbildning. Det sker ingen egentlig ”undervisning” i gymnasiearbete, det finns ingen kursplan. Även om Gymnasiearbetet integreras med annat ämne krävs det naturligtvis resurser för handledning, oppositionsseminarium och examination, men dessa resurser måste tas från annat håll än ”poäng” för kurs/ämne.
- saknar i programstrukturen för samtliga program, ett estetiskt obligatoriskt ämne. Ett estetiskt ämne där elever får träna kreativitet, skapande och att kommunicera, både som aktörer och betraktare. Förmågan att kommunicera och att uttrycka sig med menar att olika estetiska uttryckssätt blir allt viktigare i dagens samhälle. Estetik,

kommunikation och kreativitet har blivit av allt större vikt idag i den digitala världen och inom hela nöjesindustrin. Den estetiska förmågan är också viktig för ingenjörer, tekniker och samhällsbyggare för att skapa ett bra samhälle. En obligatorisk estetisk kurs på gymnasiet kan få elever att inse att det estetiska kan kombineras med, eller vara viktigt, i de flesta andra ämnen. En obligatorisk estetisk kurs kan även utveckla det personliga hos varje individ i och med att eleverna lär sig att uttrycka sina egna och andras idéer, känslor och berättelser.

- anser att det är av stor betydelse för inte minst unga individers utveckling, att ha uttrycksformer utöver de traditionella ämnena, som tränar elever i kommunikation och interaktion live. Inte minst med tanke på den höga psykiska ohälsan i vårt samhälle, delvis beroende på brist på mötesrum och plats för reflektion och fysiska interaktioner. Där kan ett estetiskt ämne bidra till arbete i grupp, samspel och rörelseglädje vilket kan påverka hälsan positivt.
- ser att det finns flera goda exempel samt forskning som visar att de estetiska ämnena kan hjälpa elever att uppnå en djupare förståelse och starkare utveckling inom andra ämnen än de estetiska i skolan. Men vi anser också att de estetiska ämnena har ett mycket stort egenvärde, ett eget kunskapsområde som kan komma att få stor betydelse för samhällets kulturella, ekonomiska och demokratiska utveckling. En viktig aspekt är att betona värdet av kreativiteten i de estetiska läroprocesserna ur ett lärandeperspektiv och ett bildningsperspektiv samt utifrån de framgångsfaktorer som kan implementeras inom alla yrkesområden.
- framhåller i att i vårt nutida informationstäta samhälle får berättelser och multimodala uttryck en allt större betydelse, både för samhällsbyggandet och för den enskilda individen. Vi möts av en växande ström av kommunikativa uttryck som människan måste lära sig att hantera. Utöver det skrivna ordet, som har varit skolans fokus de senaste hundra åren, har bilden, ljudet och kroppsspråket fått allt större betydelse i det moderna medielandskapet. Precis som det krävs tid och övning att utveckla förmågan att förstå, tolka och uttrycka sig med det skrivna språket, krävs det också tid och övning för att utveckla förmågan att hantera andra kommunikativa uttryck.
- är övertygad om att det betyder något väldigt viktigt att praktiskt öva sig i att uttrycka sin egen identitet, sina egna åsikter och att tolka andras uttryck samt att möta en publik som kan ge respons, vilket i sig ökar elevernas självkänsla. Ökad självkänsla gör det lättare att göra sin röst hörd i samhället. Ett vidgat register för möjligheter till kommunikation genom kreativa estetiska läroprocesser ger också större förutsättningar för människor att mötas över olika typer av gränser.

För Nationell Estetisk Kongress, Vejbystrand 9 maj, 2022.

Sverker Zadig
Nationell Estetisk Kongress
Pillas väg 2 a
266 51 Vejbystrand
sverker.zadig@estetkongress.se